

Olyan a könyvtár, mint a könyvtárosa...

Szeretettel köszöntöm a Kedves kollégákat!

Már többféle foglalkozásról történt említés a kollégák előadásában: raktáros, rúdtáncosnő,... én a kertészkedéssel szeretném szemléltetni a könyvtárosi hivatást, ugyanis ez az én kedvenc időtöltésem.

A kultúra fogalma az ókori latin nyelvben a föld megművelésére és e tevékenység eredményére vonatkozott. Az azóta eltelt idő alatt megváltozott a jelentése: így ma a kultúra nemcsak a rajtunk kívül eső természet megművelése, hanem a bennünk levő természeté is. Kultúra az, hogy az ember mi módon alakítja az életét. Hogy boldog lesz-e? Ezért létszükséglet.

Tudósok állítják azt, hogy az agykéreg nagyrészt a kultúrával adódó kölcsönhatásban alakult ki. Ugyanakkor az agykéreg a jelentést hordozó szimbólumok irányítása, támogatása nélkül képtelen magatartásunk irányítására vagy tapasztalataink megszerzésére.

Tudósok állítják azt is, hogy az agykéreg különösen fejleszhető olvasással, művészi tevékenység gyakorlásával és közösségi együttműködést kívánó feladatokkal.

E bevezető után egyértelmű, hogy a könyvtár fontos hordozója, gyűjtőhelye és eszköze mindazon szellemi kincseknek, a kultúrának, amely az agykéreg megművelésére szolgál.

- a könyvtár ma Magyarországon a legkülönbélebb információk legegyszerűbben és legnagyobb mértékben megszervezett helyszíne;
- a könyvtár ma Magyarországon a legfontosabb és a legdemokratikusabb közösségépítő hely;
- és persze a művészi tevékenység is otthonra talál falai között.

És a könyvtáros....?

Az önmeghatározás nem lehet független attól, honnan jöttem, és mit akarok, könyvtárosként sem. Mert ha én intenzíven be akarok kapcsolódni a kultúrába, akkor kell, hogy legyen véleményem a körülöttem lévő világról, a korról, amelyben élek. Ez én felelősségem, hogy amit nagyszerűnek tartok, azt át tudom-e a közösségnek adni úgy, hogy abból az növekedni, virágozni, és gyümölcsöt érlelni tudjon.

Amikor elolvastam címünket: „*olyan a könyvtár, mint a könyvtárosa*” – a „*Mi fán terem?...*” (könyvcím, illetve szólás-mondás) ugrott be. Erre pedig egy bibliai idézet asszociál: „Amilyen a fa, olyan a gyümölcse.” (Lukács evangéliumában olvashatjuk a 6. fejezet 43-44. versében). És ha már elkalandoztunk a Könyvek Könyve irányába, akkor Pál apostolnál (Galátákhöz 5,22-24.) megtaláljuk a gyümölcsöket is, amelyek a jó fán teremnek. Ezek a következők: szeretet, öröm, békesség, türelem, kedvesség, jóság, hűség, szelídség, önkorlátozás.

És: „*Mi fán terem a könyvtár? Milyen a könyvtáros, aki a finom gyümölcsöt – a tágabb és a szűkebb környezeté - és önmaga művelése révén – tudja prezentálni, meg tudja alkotni, teremni könyvtárában.*”

Fundamentum a *könyvtárosi etika*, amely a kulturális törvénnyel együtt útbaigazít bennünket. A könyvtárosi etika összhangban van az emberiség etikai értékrendjével (lásd Biblia), amelyek tradicionális, ősi, konzervatív erények.

A könyvtárosi etika a szakmát vezérlő értékek kitűzését jelenti, mert morális megítélés alatt van a könyvtáros modora, emberi attitűdje, viselkedése. Hivatásunk, a könyvtáros szakma

számára erkölcsi követelményeket fogalmaz meg, amelyek felelősségből fakadó kötelezettségekkel párosulnak.

1.) A könyvtárosi etika szerint a konzervatív értékek: szakmai felkészültség, jogkövető magatartás, erkölcsi feddhetetlenség, hiteles személyiség, kompromisszumkészség, tolerancia, empátia, segítő szándék, emberségesség, barátságosság, tapintatosság, diszkréció, indulatmentesség, jó kapcsolatteremtő képesség...Még sorolhatnánk jó pár olyan könyvtáros tulajdonságot - amely elhangzott az előző kollégák előadásában is -, és természetesen értéket teremt a könyvtárban.

2.) Az etikai értékek mellett a kódex rögzíti mindazokat az elemeket is, amelyek a szakmát vezérik az állandóan változó információs környezetben. Ma már elvárt a könyvtárostól, hogy dokumentációs szakember, információmenedzser, információközvetítő mediátor legyen.

E kétféle igény: a konzervatív erények és a modern információs felkészültség egyesítése, megvalósítása, segíti elő a könyvtárost a szakmai megújulásban, az innovációban, ezért munkánk nem válhat soha rutinná, mindig „toppon kell lenni”, mert láthatjuk, hogy a szakma igényes dolgokat kér a könyvtárostól.

A könyvtáros etikus magatartása közvetlenül kihat a könyvtár működésére, szolgáltatásaira, egész arculatára. De el is várják tőlünk a könyvtárhasználók. Elvárják a személyességet, hogy a valóban sok fontos teendő és feladat között a főszerepet ő, a könyvtárba-térő játssza.

Mivel a könyvtárosi alapállást és szemléletmódot ez jellemzi a szakmai kompetencia mellett, így nagy valószínűséggel kivívja a társadalom bizalmát és elismerését. Ugyanakkor a könyvtáros személyes felelősséggel viseltetik az információt kereső és használó iránt, így a maga részéről hozzájárul azoknak a társadalmi egyenlőtlenségeknek a csökkentéséhez, sőt felszámolásához, amelyek megosztják a társadalmat, esélyegyenlőséget teremtenek, mert **az információt a könyvtárosi etika közjónak tekinti.** (zárójelben teszem hozzá, hogy a köznyelv és a politika az információt hatalomként jegyzi.)

Összegzésül:

Olyan a könyvtár, amilyen a könyvtáros... Ha mi könyvtárosok barátságosak, emberbarátok, közösségépítők, információközvetítők, korszerű technikai felkészültséggel rendelkezők leszünk, akkor könyvtárunk is barátságos, hívogató, az igényeket lehetőleg legjobban kielégítő, jól funkcionáló közösségi színtér lesz. Nagy kihívás, hogy meg tudom-e őrizni a szakmámon keresztül hitelességemet, és a hitelességemen keresztül meg tudom-e menteni a szakmám hitelességét.

Mi könyvtárosok az elődök munkájára építve tevékenykedhetünk, hiszen könyvtárunk gyűjteménye egészen nyilvánvalóan megmutatja a korábban szolgáló kollégák hozzáállását, gyűjteményszervezését, könyvtárszeretetét. Egy átgondoltan fölépített könyvtár aránylag hosszabb ideig, mind gyűjteményileg, mind stratégiaileg nélkülözhetetlené tudja tenni magát.

Ma könyvtárosként visszatekintek arra a kisgyerekekre - aki eljárt az akkori községi könyvtárba – azt elmondhatom, hogy vonzó volt és mindig megfogott az otthonosság érzése. Honnan került oda? A könyvtáros nénik tekintetéből sugárzott, mozdulataiból formálódott, szavaiból csendült, és persze az általuk gyűjtött könyvekből. Én, az egykori kis olvasó - harmónia és szépség részese lehettem. Pedig – mai szemmel nézve – az akkori könyvtár nagyon szerény volt, ráadásul a Fradi Kocsma épületében kapott helyet és a könyvtáros nénik következetesen szigorúak voltak...

Ez a községi könyvtár átvészelt történelmi változásokat, hiszen több mint 60 éve alapították. Hatvan éven át bővült, formálódott, gazdagodott a Dunaharaszti Könyvtár, és formálódott, gazdagodott Dunaharaszti város is. Észrevehető ebben a gondosság, átgondoltan, nagy szeretettel a hivatást megbecsülve munkálkodás = apró lépésekkel lehet hosszú távra építeni. Sokszor nem kevés idő, amíg meg tudjuk teremni a gyümölcsöt, amely valóban tápláló és ízletes. Amely szeretnivaló.

Mára már én lettem „könyvtárosnéni” a többi kollégával együtt. Nagyon igyekeztünk a szakma csínját-bínját ellesni elődeinktől és persze a mostani remek kollégáktól. Sok új ötlet úgy születik, hogy problémát kell megoldani. Rágódni, erről álmodni éjjel, közösen tanakodni: mit is kéne tenni? ...és egyszer csak beugrik!

Egyszerű példa: mint minden könyvtárban nálunk is program-program hátán, amit már csak a naptár segítségével tudtunk koordinálni. Sok könyvtárlátogató panaszkodott, hogy: - „Ha előbb tudtam volna, biztosan szakítok rá időt!”...” „Pont a reklámot elmulasztottam a tv-ben, de kár, most lemaradtam, pedig a kedvenc író nőmmel nagyon jó lett volna találkozni...”

Így született meg - erre a problémára reflektálva - a „féléves terv”. Kis táblázatba szerkesztettük azt, amit már tudtunk hónapokkal korábban, hiszen minden programot hosszú előkészületi munkák előznek meg. Ezt a meghívót közzé tesszük, plakátoljuk. Ezáltal az érdeklődők már fél évvel korábban értesülnek a könyvtári programokról. Megpróbálunk szolgáltatni kedvesen, barátságosan, figyelmesen és - professzionálisan.

A könyvtár a közösségnek példát mutat, formálja a gondolkodást, és könyvtárhasználókat vonz a könyvtárba. A könyvtár hatása egyre differenciáltabb, egyre gazdagabban terem, egyre többeket vonz, egyre inkább tud indukálni társadalmi helyzeteket - ha a könyvtáros képes hivatását igazán - szívvel-lélekkel „meg”művelni. Azt már gyerekként megtanultam, hogy nem azért kell kapálni a kertet, mert gazos, hanem azért, hogy ne legyen az. És ha ez igaz a növényi kultúrára..., akkor igaz mindenre: nem azért kell védenünk a kultúrát, mert veszélyben van, hanem, hogy ne legyen veszélyben. A kultúra megmaradása életbevágóan fontos, mert az emberek boldogsága függ tőle. A könyvtárnak okvetlenül meg kell találnia azt a szerepét, amely a kultúra a „rajtunk kívül eső és a bennünk levő természet” megművelését segíti.

A könyvtárosok által szeretett könyvtárat meg lehet szerettetni a környezettel. És akkor nélkülözhetetlen lesz.

A mondandóhoz felhasználtam *A magyar könyvtárosság etikai kódexe – magyarázatokkal, kommentálokkal, kiegészítésekkel* című könyvet. (Budapest, Könyvtári Intézet, 2006)

Tóth Marianna igazgató-helyettes, Városi Könyvtár Dunaharaszti